

Avaleht>Kohtuasja algatamine>Kus ja kuidas?>Kuidas algatada kohtuasja?

Как да заведете дело в съда?

Bulgaaria

1 Необходимо ли е да се обърне към съда или има друга алтернатива?

При възникнал спор съдът не е единственият орган, който може да го разреши.

На първо място, преди да се обърне към съда страната може да опита да постигне извънсъдебно споразумение с другата страна по спора.

Ако двете страни не могат сами да постигнат такова споразумение, те могат да прибягнат до медиация. Медиацията е доброволна и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове, при която трето лице - медиатор, подпомага спорещите страни да постигнат споразумение.

Страните участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

Медиаторът не проявява пристрастие и не налага решение по спора. В процедурата по медиация всички въпроси се уреждат по взаимно съгласие на страните.

Разискванията във връзка със спора са поверителни. Участниците в процедурата по медиация са длъжни да пазят в тайна всички обстоятелства, факти и документи, които са им станали известни в хода на процедурата.

В електронния сайт на Министерство на правосъдието има списък на медиаторите, към които всеки може да се обърне, ако желае да използва медиацията като способ за извънсъдебно разрешаване на спорове. Към много от съдилищата са създадени Центрове за спогодби и медиация, в които са организирани медиаторите от списъка.

Друг алтернативен извънсъдебен способ е арбитража. Той може да бъде използван при имуществени спорове, освен за спорове с предмет вещни права или владение върху недвижим имот, издръжка или права по трудово правоотношение. Арбитражът може да бъде постоянна институция или да бъде образуван за решаване на определен спор – арбитраж ад хок. Арбитраж се провежда, ако между страните по спора има арбитражно споразумение. Арбитражно споразумение е съгласието на страните да възложат на арбитраж да реши всички или някои спорове, които могат да възникнат или са възникнали между тях относно определено договорно или извъндоговорно правоотношение. То може да бъде арбитражна клауза в друг договор или отделно споразумение. Арбитражното споразумение трябва да бъде писмено. Смята се, че споразумението е писмено, ако се съдържа в документ, подписан от страните, или в размяна на писма, телекси, телеграми или други средства за съобщения.

Смята се, че има арбитражно споразумение и когато ответникът писмено или със заявление, отбелязано в протокола на арбитражното заседание, приеме спорът да бъде разгледан от арбитража или когато участва в арбитражното производство чрез депозиране на писмен отговор, представяне на доказателства, предявяване на насрещен иск или явяване в арбитражно заседание, без да оспорва компетентността на арбитража. В арбитражното споразумение страните посочват от кой институционален арбитраж желаят да бъдат разглеждани техните спорове или от кой конкретен арбитър, както и при какви правила арбитражът ще разгледа спора. Институционалният арбитраж обикновено има Правила за работата си.

За допълнителна информация виж и темата "Компетентност на съдилищата"/

2 Има ли срок за завеждане на дело?

Сроковете за завеждане на съдебни дела са различни в зависимост от случая. Възможно е да са налице различни преклузивни срокове, (които погасяват самото материално право) или давностни срокове, (които погасяват само правото на иск). За повече информация виж тема "Процесуални срокове".

За да сте сигурни, че няма да пропуснете срока за завеждане на конкретно дело, препоръчително е да се консултирате с адвокат във всеки отделен случай.

3 Трябва ли да се обърне към съда в тази държава членка?

Вижте темата [Компетентност на съдилищата](#).

4 Ако е така, към кой точно съд в тази държава членка трябва да се обърне, като се има предвид къде живея аз и къде живее другата страна или с оглед на други аспекти на казуса ми?

Общото правило е, че искът се предявява пред съда, в района на който е постоянният адрес или седалището на ответника.

Има обаче и специални правила за някои видове иски според качеството на страната или предмета на спора. Така:

Искове срещу малолетни или поставени под пълно запрещение се предявяват пред съда по постоянния адрес на техния законен представител.

Иск срещу лице с неизвестен адрес се предявява пред съда по постоянния адрес на неговия пълномощник или представител, а ако няма такъв - по постоянния адрес на ищеца.

Искове срещу юридически лица се предявяват пред съда, в чийто район се намира тяхното седалище. По спорове, възникнали от преки отношения с техни подразделения или клонове, исковите могат да се предявяват и по тяхното местонахождение.

Искове срещу държавата и държавни учреждения, включително подразделения и клонове на последните се предявяват пред съда, в чийто район е възникнало правоотношението, от което произтича спорът, освен в случаите на иски по местонахождението на недвижимия имот или по местооткриване на наследство. Когато то е възникнало в чужбина, искът се предявява пред надлежния съд в София.

Исковите за вещни права върху недвижим имот, за делба на собствен недвижим имот, за граници и за защита на нарушено владение върху недвижим имот се предявяват по мястото, където се намира имотът. По местонахождението на имота се предявяват и иски за сключване на окончателен договор за учредяване и прехвърляне на вещни права върху недвижим имот, както и за разваляне, унищожаване и обявяване нищожност на договори за вещни права върху недвижим имот.

Исковите за наследство, за унищожаване или намаляване на завещания, за делба на наследство и за унищожаване на доброволна делба се предявяват по мястото, където е открито наследството. Ако наследодателят е български гражданин, но наследството е открито в чужбина, исковите по ал. 1 може да се предявят по последния му постоянен адрес в Република България или пред съда, в района на който се намират неговите имоти.

Иск за парични вземания на договорно основание може да се предявява и по настоящия адрес на ответника.

Иск за издръжка може да се предявява и по постоянния адрес на ищеца.

Исковете на и срещу потребители се предявяват пред съда, в чийто район се намира настоящият адрес на потребителя, а при липса на настоящ адрес – по постоянния.

Работникът може да предяви иск срещу работодателя си и по мястото, където той обичайно полага своя труд.

Иск за вреди от неправомерно увреждане може да се предяви и по местоизвършването на деянието.

Исковете за обезщетение по Кодекса за застраховането на увреденото лице срещу застраховател, Гаранционния фонд и Националното бюро на българските автомобилни застрахователи се предявяват пред съда, в чийто район към момента на настъпване на застрахователното събитие се намира настоящият или постоянният адрес на ищеца, неговото седалище, или по местонастъпване на застрахователното събитие. Иск срещу ответници от различни съдебни райони или за имот, който се намира в различни съдебни райони, се предявява по избор на ищеца в съда на един от тези райони.

Определената от закона подсъдност не може да бъде изменяна по съгласие на страните. С писмен договор страните по имуществен спор могат да посочат друг съд, а не онзи, на който делото е подсъдно съобразно правилата на местната подсъдност. Тази разпоредба не се прилага за подсъдността по местонахождение на недвижимия имот.

Договор за избор на съд по искове на потребители и по трудови спорове поражда действие само ако е сключен след възникването на спора.

5 Пред кой съд в тази държава членка трябва да предяви иска си, като се има предвид естеството на казуса и цената на иска?

Общите правила за завеждане на иск според естеството на казуса и цената на иска са следните:

На районния съд са подсъдни всички граждански дела, с изключение на тези, които са подсъдни на окръжния съд като първа инстанция. На окръжния съд като първа инстанция са подсъдни На окръжния съд като първа инстанция са подсъдни:

1. исковите за установяване или оспорване на произход, за прекратяване на осиновяване, за поставяне под запрещение или за отменянето му;
2. исковите за собственост и други вещни права върху имот с цена на иска над 50 000 лв.;
3. исковите по граждански и търговски дела с цена на иска над 25 000 лв., с изключение на исковите за издръжка, за трудови спорове и за вземания по актове за начет;
4. исковите за установяване на недопустимост или нищожност на вписване, както и за несъществуване на вписано обстоятелство, когато това е предвидено в закон;
5. исковите, независимо от тяхната цена, съединени в една искова молба с иск, подсъден на окръжен съд, ако подлежат на разглеждане по реда на същото производство;
6. исковите, които по други закони подлежат на разглеждане от окръжния съд.

6 Мога ли да заведа дело лично или трябва да го направя чрез посредник, например адвокат?

Ищецът може да предяви съдебен иск лично или по желание чрез упълномощен представител. Представители на страните по пълномощие могат да бъдат:

1. адвокатите;
2. родителите, децата или съпругът;
3. юрисконсултите или други служители с юридическо образование в учрежденията, предприятия, юридическите лица и на едноличния търговец;
4. областните управители, упълномощени от министъра на финансите или от министъра на регионалното развитие и благоустройството, когато представляваният е държавата и
5. други лица, предвидени в закон.

Пълномощното, с което се упълномощава представителя, следва да бъде приложено към исковата молба.

7 Към кого точно да се обърна, за да заведа делото: към приемната, съдебното деловодство или друга административна единица?

Исковите молби се подават обичайно в регистратурата на съда и се приемат в работното време на съда от служителите на съда в регистратурата. Искови молби могат да се изпращат и по пощата, като се адресират до съответния съд.

8 На какъв език мога да подам иска си? Мога ли да го подам устно или той трябва да бъде в писмена форма? Мога ли да изпратя иска си по факс или по електронна поща?

Исковите молби се подават в писмена форма в съда и трябва да бъдат написани на български език. Допуска се изпращане на исковите молби по пощата, но не и по факс или по електронна поща. Гражданският процесуален закон постановява, че всички документи, изготвени на чужд език, които са представени от страните в процеса, трябва да бъдат придружени със заверени от страните преводи на български език.

9 Има ли специални формуляри за предявяване на иск или, ако няма такива, какво трябва да съдържа исковата молба? Има ли елементи, които задължително трябва да се съдържат в досието?

Исковите следва да се предявяват в писмена форма. Не съществуват специални формуляри за тази цел, с изключение на утвърдените от Министерство на правосъдието образци на заявление за издаване на заповед за изпълнение и други книжа във връзка със заповедното производство по Гражданския процесуален кодекс. Гражданският процесуален кодекс предвижда набор от минимални изисквания за оформяне на исковите молби, но не предвижда никаква задължителна форма. Съгласно същия задължителните реквизити на исковата молба включват: посочване на съда; името и адреса на ищеца и ответника, на техните законни представители или пълномощници, ако имат такива, както и единния граждански номер на ищеца и номера на факса и телекса, ако има такива; цената на иска, когато той е оценяем; изложение на обстоятелствата, на които се основава искът; в какво се състои искането; подпис на лицето, което подава молбата. В исковата молба ищецът е длъжен да посочи доказателствата и конкретните обстоятелства, които ще доказва с тях, и да представи заедно с нея всички писмени доказателства.

Исковата молба трябва да бъде подписана от ищеца или от негов представител. Когато искът се предявява от представител, действащ от името на ищеца, към исковата молба се прилага пълномощното, с което ищецът го е упълномощил за това. Ако подателят на молбата не знае или не може да я подпише, тя се подписва от лицето, на което той е възложил това, като се посочва причината, поради която сам не я е подписал.

Исковата молба се подава в съда в толкова екземпляра, колкото са ответниците.

Към исковата молба се представят: пълномощното, когато молбата се подава от пълномощник; документ за внесените държавни такси и разноски, когато такива се дължат; преписи от исковата молба и от приложенията към нея според броя на ответниците.

10 Трябва ли да заплащам съдебни такси? Ако да, кога става това? Ще трябва ли да плащам на адвокат още от подаването на исковата молба?

По водене на делото се събират държавни такси върху цената на иска и разноски за производството, освен ако в съответния закон не е предвидено друго. Когато искът е неоценяем, размерът на държавната такса се определя от съда. Цената на иска се посочва от ищеца. Цената на иска е паричната оценка на предмета на делото.

Въпрос за цената на иска може да се повдигне от ответника или служебно от съда най-късно в първото заседание за разглеждане на делото. В случай на несъответствие на указаната цена с действителната съдът определя цената на иска.

Държавните такси са прости и пропорционални. Простите такси се определят въз основа на необходимите материално-технически и административни разходи по производството. Пропорционалните такси се определят върху интереса. Държавната такса се събира при

предявяване на искането за защита или съдействие и при издаване на документа, за който се плаща такса, съгласно тарифа, приета от Министерския съвет.

Държавните такси се заплащат обикновено по банков път по сметката на съда при подаване на исковата молба. Всяка страна предварително внася в съда разноските по действията, които е поискала. Сумите за разноски по действия по искане на двете страни или по инициатива на съда се внасят от двете страни или от едната страна според обстоятелствата. Размерът на дължимите разноски се определя от съда.

Такси и разноски по производството на делата не се внасят: от ищите - работници, служители и членове на кооперации, по искове, произтичащи от трудови правоотношения; от ищите - по искове за издръжка; по искове, заведени от прокурор; от ищеца - по искове за вреди от непозволено увреждане от престъпление, за което има влязла в сила присъда; от назначените от съда особени представители на страна, чийто адрес не е известен.

Такси и разноски по производството не се внасят от физически лица, за които е признато от съда, че нямат достатъчно средства да ги заплатят.

По молбата за освобождаване съдът взема предвид: доходите на лицето и на неговото семейство; имущественото състояние, удостоверено с декларация; семейното положение; здравословното състояние; трудовата заетост; възрастта; други констатирани обстоятелства. В тези случаи разноските по производството се плащат от сумите, предвидени от бюджета на съда. По молба за откриване на производство по несъстоятелност, подадена от длъжник, държавна такса предварително не се събира. Тя се събира от масата на несъстоятелността при разпределението на имуществото съгласно Търговския закон.

Когато искът е изцяло или частично уважен, съдът осъжда ответника да заплати на ищеца разноските по делото съразмерно с уважената част от иска (държавни такси, възнаграждение за един адвокат, разноски, свързани с действията по събиране на доказателства и с провеждане на съдебните заседания). Ако на ищеца е била предоставена безплатна правна помощ ответникът се осъжда да възстанови разходите за нея съразмерно с уважената част от иска. Когато делото бъде прекратено ответникът има право на разноски, а когато съдът отхвърли иска, ответникът има право да иска заплащане на направените от него разноски по делото съразмерно с отхвърлената част от иска.

Адвокатското възнаграждение се договаря между клиента и адвоката и обикновено се заплаща при сключване на договора за правна защита или съобразно договорните условия на плащане. Ползването на адвокат при завеждане и водене на делото не е задължително.

11 Мога ли да поискам правна помощ?

Всяко физическо лице може да поиска предоставяне на правна помощ, ако отговаря на законовите условия за това. Правната помощ се състои в осигуряване на безплатна адвокатска защита.

Молбата за правна помощ се подава в писмена форма до съда, пред който делото е висящо. В определението, с което се уважава молбата, съдът посочва вида и обема на предоставяната правна помощ. Определението за предоставяне на правна помощ има действие от подаването на молбата, освен ако съдът постанови друго. Определението се постановява в закрито заседание, освен ако съдът прецени за необходимо да изслуша страната за изясняване на всички обстоятелства. Определението, с което се отказва правна помощ, подлежи на обжалване с частна жалба. Определението на съда по частната жалба е окончателно.

По граждански и административни дела правна помощ се предоставя в случаите, когато въз основа на представени доказателства от съответните компетентни органи съдът, съответно председателят на НБПП, прецени, че страната няма средства за заплащане на адвокатско възнаграждение. Съдът формира преценката си, като взема предвид:

1. доходите на лицето или на неговото семейство;
2. имущественото състояние, удостоверено с декларация;
3. семейното положение;
4. здравословното състояние;
5. трудовата заетост;
6. възрастта;
7. други обстоятелства.

Правна помощ не се предоставя:

1. когато предоставянето на правна помощ не е оправдано от гледна точка на ползата, която тя би донесла на лицето, кандидатстващо за правна помощ;
2. когато претенцията е очевидно неоснователна, необоснована или недопустима;
3. в случаите на търговски дела и данъчни дела по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, освен ако страната, кандидатстваща за правна помощ, е физическо лице и отговаря на условията за предоставяне на правна помощ.

Правната помощ се прекратява:

1. при промяна на обстоятелствата, поради които е предоставена;
2. със смъртта на физическото лице, на което е предоставена.

Съдът служебно или по искане на страна или на назначения служебен адвокат постановява прекратяване изцяло или частично на предоставената правна помощ считано от момента на настъпване на промяна в обстоятелствата, обусловили предоставянето ѝ.

Съдът служебно или по искане на страна или на назначения служебен адвокат лишава страната от правна помощ изцяло или частично, ако се установи, че условията за нейното предоставяне не са съществували изобщо или отчасти.

Когато страната бъде лишена от правна помощ, тя е длъжна да внесе или да върне всички суми, от плащането на които е била неоснователно освободена, както и да заплати определеното възнаграждение на назначения ѝ служебен адвокат.

Назначеният служебен адвокат упражнява правомощията си до влизането в сила на определението за прекратяване или за лишаване от правна помощ, ако това е необходимо за предпазване на страната от неблагоприятни правни последици. От постановяването до влизането в сила на определението за прекратяване или лишаване от правна помощ се прекъсват сроковете за обжалване, след което започват да текат отново.

12 От кой момент моят иск се смята официално за предявен? Ще получа ли обратна информация от съдебните органи дали исковата молба отговаря на изискванията?

Исковите молби и други документи, получени по пощата, както и документите, подадени лично в работното време на съда, се регистрират във входящия дневник в деня на постъпването им. Искът се счита предявен с постъпването на исковата молба в съда. Ако исковата молба е изпратена по пощата или е постъпила в друг ненадлежен съд се счита, че тя е постъпила от датата на изпращането ѝ по пощата или от датата на постъпването ѝ в другия съд. Съдът проверява редовността на исковата молба. Когато исковата молба не отговаря на изискванията за редовност или не е придружена с всички изискуеми документи, на ищеца се съобщава да отстрани в едноседмичен срок допуснатите нередовности, както и за възможността да ползва правна помощ, ако има необходимост и право на това. Когато адресът на ищеца не е посочен и не е известен на съда, съобщението се прави чрез поставяне на обявление на определеното за това място в съда в продължение на една седмица. Когато ищецът не отстрани в срока нередовностите, исковата молба заедно с приложенията се връща, а ако адресът не е известен, се оставя в канцеларията на

съда на разположение на ищеца. По същия начин се постъпва и когато нередовностите в исковата молба се забележат по време на производството. Поправената искова молба се смята за редовна от деня на подаването.

Когато при проверка на исковата молба съдът констатира, че предявеният иск е недопустим, той връща исковата молба.

Връщането на исковата молба на ищеца не е пречка за повторното депозиране на молбата пред съда, но в тези случаи искът се счита за предявен от датата, когато е предявен наново.

Съдебните органи не изпращат специален документ, потвърждаващ, че искът е предявен съгласно изискванията, но се изпълняват определени процедури, които свидетелстват, че това е така. В случай че исковата молба е изготвена и подадена съгласно изискванията и към нея са приложени всички необходими документи, след като приеме исковата молба, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на ответника, на когото указва да подаде писмен отговор в определен срок, задължителното съдържание на отговора и последиците от неподдаването на отговор или неупражняването на права, както и за възможността да ползва правна помощ, ако има необходимост и право на това. Писменият отговор на ответника трябва да съдържа: посочване на съда и номера на делото; името и адреса на ответника, както и на неговия законен представител или пълномощник, ако има такива; становище по допустимостта и основателността на иска; становище по обстоятелствата, на които се основава искът; възраженията срещу иска и обстоятелствата, на които те се основават; подпис на лицето, което подава отговора. В отговора на исковата молба ответникът е длъжен да посочи доказателствата и конкретните обстоятелства, които ще доказва с тях, както и да представи всички писмени доказателства, с които разполага. Към отговора на исковата молба се представят: пълномощно, когато отговорът се подава от пълномощник; преписи от отговора и приложенията към него според броя на ищите. Когато в установения срок ответникът не подаде писмен отговор, не вземе становище, не направи възражения, не оспори истинността на представен с исковата молба документ или не упражни правата си да предяви насрещен иск, инцидентен иск или да привлече трето лице, когато това лице има право да встъпи, за да помага, той губи възможността да направи това по-късно, освен ако пропускат се дължи на особени непредвидени обстоятелства.

След като провери редовността и допустимостта на предявените искове, съдът се произнася по направените с исковата молба и с отговора искания и възражения на страните, по всички предварителни въпроси и по допускане на доказателствата, като може и да ги напъти към медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора.

Съдът насрочва делото в открито заседание, за което призовава страните. Деловодителят изпраща призовки до страните по делото, на които се връчва препис от съдебния акт.

В производството по търговски дела Гражданският процесуален кодекс предвижда двойна размяна на книжа между насрещните страни. След като приеме отговора, съдът изпраща препис от него заедно с приложенията на ищеца, който може в двуседмичен срок да подаде допълнителна искова молба. В допълнителната искова молба ищецът може да поясни и допълни първоначалната. След като приеме допълнителната искова молба, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на ответника, който може в двуседмичен срок да подаде отговор. В допълнителния отговор ответникът е длъжен да отговори на допълнителната искова молба.

След като провери редовността на разменените книжа и допустимостта на предявените искове, включително тяхната цена, както и другите искания и възражения на страните, съдът се произнася по всички предварителни въпроси и по допускане на доказателствата. Съдът насрочва делото в открито заседание, за което призовава страните, като изпраща на ищеца допълнителния отговор и съобщава на страните съдебния си акт. Той може и да ги напъти към процедура по медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора. Когато с размяната на книжа са представени всички доказателства и ако приеме, че не е необходимо изслушването на страните, както и когато страните поискат това, съдът може да разгледа делото в закрито заседание, като предостави на страните възможност да представят писмени защиты и реплики.

Гражданският процесуален кодекс предвижда особени правила относно някои иски производства - бързи производства, производство по брачни дела, производство по дела за гражданско състояние, поставяне под запрещение, съдебна делба, защита и възстановяване на нарушено владение, производство за сключване на окончателен договор, производство по колективни искове, както и относно заповедното производство, обезпечителното производство, охранителното производство, изпълнителното производство. Особени правила са предвидени и в Търговския закон относно производството по несъстоятелност и свързаните с него искове.

13 Ще получа ли подробна информация за сроковете, в които ще се проведат последващите процесуални действия (като например срока, в който ще трябва да се явя пред съда)?

Съдът призовава страните за заседанията по делото, когато откритото заседание е насрочено от съда в закрито заседание. При отлагане на делото в открито съдебно заседание страните, които са редовно призовани, не се призовават за следващото заседание, когато датата му е обявена в проведеното открито заседание. Призоваването се извършва най-късно една седмица преди заседанието. Това правило не се прилага в изпълнителния процес. В призовката се посочват: съдът, който я издава; името и адресът на призовавания; по кое дело и в какво качество се призовава; мястото и времето на заседанието, и законните последици от неявяването.

Съдът връчва на страните препис от актовете, които подлежат на самостоятелно обжалване.

Страните получават съобщение за определените от съда срокове за извършване на процесуални действия, но не и за определените в закона срокове, с изключение на сроковете за обжалване на съдебен акт. Съдът е длъжен да посочи във всеки съдебен акт пред кой орган подлежи на обжалване и в какъв срок.

Последна актуализация: 21/10/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.